

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження Чжан Вей
«Формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів
музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових
технологій», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
015 – Професійна освіта Галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)**

Актуальність теми дослідження та її наукова затребуваність

Проблема формування кроскультурної компетентності набуває сьогодні особливої соціальної значущості. Це викликано такими процесами у суспільстві, як інтеграція України у світове співтовариство, відкриття кордонів, політичні та соціальні зміни в державі, культурні обміни та зростання ролі іноземної мови у житті сучасного українського суспільства. Ці зміни, безумовно, віддзеркалюються й у системі освіти. Суспільству майбутнього потрібні фахівці, здатні мислити і діяти глобально і творчо, які вміють налагоджувати міжнародні контакти, співпрацювати з партнерами на рівні міжкультурної творчої взаємодії – тобто володіють високим рівнем соціокультурної компетентності, з розвиненими почуттями емпатії, транспекції, толерантності тощо. Всі ці якості, безперечно, є запорукою для налагодження як «діалогу культур», так і «діалогу творчості». Становлення особистості, котра має вищезгадані якості, є одним з найважливіших завдань сучасної освіти. Отже, нові вимоги у полікультурній системі освіти передбачають високий рівень професіоналізму педагогів, який, у тому числі, визначається складовими його кроскультурної компетентності.

Виконане дослідження, у цьому контексті, зумовлене потребами модернізації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в системі неперервної освіти. Своєчасність звернення до обраної проблеми мотивується, також, недооцінкою кроскультурної компетентності майбутніх педагогів, відсутністю концептуального осмислення проблеми кроскультурної підготовки

учителів музичного мистецтва, недостатністю її теоретико-методичного опрацювання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків дослідження, їх достовірність та повнота викладу в опублікованих працях

Високий ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і результатів дослідження Чжан Вей підтверджується глибиною його теоретико-методологічної бази, системним аналізом науково-методичних матеріалів та експериментальних даних, комплексом застосованих теоретичних, емпіричних та математично-статистичних методів.

Науковий апарат дисертаційного дослідження – мета, завдання, об'єкт, предмет, методи сформульовано кваліфіковано. Повно презентовано концепцію дослідження, наукову новизну, яка показує, що визначено вперше, що уточнено, що удосконалено, набуло подальшого розвитку. Чжан Вей висуває на перший план концепцію інтегративного підходу та методіку формування на його засадах кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій. Ми підтверджуємо, що всі позиції наукової новизни відбито в тексті дисертації.

Не викликає сумніву теоретичне та практичне значення дослідження, оскільки отримані результати дослідно-експериментальної роботи дозволяють удосконалити підготовку здобувачів вищої освіти до міжкультурного діалогу завдяки розробленій моделі формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ознайомлення з дисертацією Чжан Вей дає підстави стверджувати, що основні наукові положення щодо ключової категорії «кроскультурна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва», її сутності, змісту, структури, критеріїв, показників, рівнів сформованості та особливостей формування у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій; застосовані у межах дослідження сучасні концепції мистецької освіти, наукові підходи, що стали міцним науково-методологічним підґрунтям у визначенні педагогічних умов, принципів, методів системи формування кроскультурної

компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, представлених в авторській моделі (Дис. с. 160), викладено логічно і переконливо.

Дисертацію написано на належному науковому рівні. Здобувач володіє теоретичними позиціями вирішення проблеми і методами її дослідження. Оформлення роботи справляє хороше враження.

Вірогідність і достовірність результатів дослідження підтверджено обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, цілісністю та системністю їхнього аналізу, застосуванням під час наукового пошуку підходів, педагогічних принципів і умов, а також авторської методики формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій, що сприяли отриманню адекватних результатів дослідження, і знайшли своє відображення у 11 публікаціях, з них 6 у провідних фахових виданнях з педагогіки України, 1 – у міжнародному виданні, 4 публікацій апробаційного характеру.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Вельми цікавою є процедура теоретичного опрацювання, представленого у *першому розділі* дисертаційного дослідження. Зокрема аналіз сучасного стану проблеми формування кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти. Так, визначаючи сутність поняття «кроскультурна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва», Чжан Вей представлено широкий теоретико-методологічний спектр філософської, психологічної та педагогічної літератури з досліджуваної проблеми в контексті «кроскультурності», «культури», «самореалізації», «міжкультурної комунікації», «міжкультурної толерантності» тощо, що забезпечує усвідомлення того, що кроскультурна компетентність фахівців стає дієвим чинником соціально-економічного, науково-технічного та загальнокультурного прогресу суспільства.

В дисертації підкреслюється, що освітній процес майбутніх учителів музичного мистецтва, в контексті означеної проблематики, містить суттєві можливості формування в них кроскультурної компетентності, яка передбачає інтеграцію здібностей, типів поведінки та практичної діяльності, що

дозволяють індивідам ефективно і осмислено взаємодіяти з іншими індивідами, соціокультурне середовище яких відрізняється від їх власної. Така взаємодія, на думку автора, найбільш ефективно має здійснюватися на платформі інформаційно-цифрових технологій, яка дозволяє швидко опрацьовувати значний обсяг навчальної інформації, застосовувати ефективні підходи, зорієнтовані на підвищення наукових знань студентів, формувати уміння оперувати інформацією, активно діяти й оригінально вирішувати поставлені завдання. Чжан Вей зазначає, що пріоритетними напрямками створення інформаційно-освітнього середовища у закладах вищої освіти є впровадження та використання дидактичних можливостей інтернету, Web-технологій (Web-сервіси, освітні Web-ресурси, мережеві спільноти), що сприятиме організації освітнього процесу в такому ракурсі, щоб студенти активно, з інтересом і захопленням працювали на заняттях, бачили результати власної роботи та могли самостійно їх оцінити (Дис. с. 85).

У *другому розділі* представлено зміст і структуру досліджуваного феномену. З огляду на науково-методологічний загальний інформаційний, представлений в дослідженні, автором схарактеризовано сутність «кроскультурної компетентності вчителів музичного мистецтва» як інтегративну якість особистості, яка відображає сукупність здібностей, типів поведінки та практичної діяльності, що дозволяють індивідам ефективно і осмислено взаємодіяти з іншими індивідами, соціокультурне середовище яких відрізняється від їх власного, за рахунок швидкої адаптації та внутрішньої готовності до продуктивної взаємодії з учасниками освітнього процесу (Дис. с. 127).

Таке бачення сутності досліджуваного феномену дозволило Чжан Вей виокремити структурні компоненти кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (мотиваційно-емоційний, емпатично-атрибуційний, когнітивний, рефлексивно-продуктивний, діяльнісний та креативно-конструктивний), взаємодія яких узгоджується відповідно до специфіки фахової діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва, системи

їх ціннісних орієнтацій, художньо-творчих можливостей та професійно-творчої самореалізації.

На основі доцільності формування цих компонентів дисертантом визначено педагогічні принципи та умови, продуктивність і оригінальність яких зумовлено ціннісною їх сутністю. Чжан Вей слушно акцентує увагу на тих чинниках, що прямо занурюють студентів у процес вирішення творчих завдань освітнього процесу на основі продуманої, осмисленої міжособистісної взаємодії, а саме – активізують ціннісне ставлення здобувачів вищої освіти до майбутньої фахової діяльності; стимулюють творчу самореалізацію студентів; орієнтують майбутніх учителів музичного мистецтва на адаптацію до інших культурних середовищ та на реалізацію ідеї «діалогу культур».

Здобутком роботи є з'ясування логічної послідовності формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва відповідно до його етапів: адаптаційно-організаційний, аксіологічно-збагачувальний та творчо-узагальнювальний. Кожен з розроблених етапів підпорядковано певній меті, що досягається застосуванням запропонованих дисертантом методів, до яких відносяться: пояснювально-інформаційні (діалогічне спілкування, художній коментар, ілюстративне пояснення); практично-пошукові (аналіз, синтез, порівняння, створення ритмічно-рухових аналогій, колективне формулювання висновків; проведення народознавчих експедицій, співпраці з краєзнавчими музеями та інформаційно-культурними центрами національних меншин), художньо-творчі (створення музично-ігрових етюдів, здійснення пластичної та інструментальної імпровізації; організація самостійної роботи студентів).

Методичні пропозиції, виходячи з теоретичних засад формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій, розроблених в дослідженні Чжан Вей, відрізняються оригінальністю і ефективністю.

У *третьому розділі* дослідницького пошуку встановлено три рівні сформованості кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного

мистецтва системі неперервної освіти засобами цифрових технологій, які за своїми характерними ознаками всебічно охоплюють означений процес, відповідно до визначених критеріїв та показників; описано хід і результати констатувального і формувального експериментів.

На особливу увагу заслуговує експериментальна частина дослідження, яка насичена неординарними методами, тренінгами та технологіями, а саме: навчальні дискусії, рольові ігри, інсценізації з опорою на методи народної педагогіки; гештальт-технології; проєктні художньо-педагогічна технології; цифрові технології розробленого алгоритму; пояснювально-інформаційні, практично-пошукові, художньо-творчі методи; прикладні, інформаційно-комунікаційні, продукційні та дослідницькі проєкти тощо.

Умови експериментальної апробації теоретичних і методичних положень дослідження, його хід та аналіз результатів переконують у вірогідності одержаних даних. Наголосимо, що застосування Чжан Вей статистичних методів їх обробки гарантує об'єктивність експериментальних результатів.

Переконливими є висновки автора, які підтверджені вагомими аргументами і відповідають поставленим завданням, викладені чітко й на достатньому науковому рівні й відзначаються самостійністю і новизною.

Таким чином, аналіз результатів дослідження Чжан Вей дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої музично-педагогічної освіти.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Чжан Вей, слід висловити наступні зауваження та побажання:

1. Хотілося б зазначити певну «перевантаженість» актуальності дослідження методологічною інформацією й термінологією, що у подальшому дублює викладений у дисертації матеріал.

2. Водночас зі схваленням широкого спектру проведеного автором теоретичного аналізу проблеми формування кроскультурної компетентності

майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій треба визнати, що у підрозділі 1.3., в якому розглядаються інноваційні концепції впровадження цих технологій, Чжан Вей недостатньо розкриває особливості використання ідей зарубіжних вчених (Гербер Дж., Вернер І., Скибб Л.Дж., Хейфмейстер С., Чеснат А. М.), котрі наголошують на закономірностях застосування ІКТ та механізмів впливу медіа на розвиток особистості, які у певних поєднаннях ще не реалізовувались. На нашу думку, використання цих ідей сприяло б удосконаленню змістової компоненти авторської методики.

3. В дослідженні представлено педагогічні умови, які довели свою дієвість у результаті експериментального дослідження. Однак бажано було б, щоб доцільність і необхідність цих умов була більш конкретизованою та теоретично обґрунтованою.

4. Щодо запропонованих автором компонентів кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, то зауваження стосуються двох аспектів. По-перше, змістова наповненість емпатично-атрибуційного компонента, на нашу думку, не в повній мірі відповідає сутності цього складника; по-друге, відповідно до специфіки кроскультурності як феномена, бажано було б виокремити, з позиції компетентності, комунікативний компонент.

5. У тексті дисертації трапляються стилістичні, орфографічні та пунктуаційні огріхи.

Висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична значущість, високий теоретичний рівень, глибина наукових підходів щодо конкретизації основного поняття дослідження, визначення педагогічних умов, принципів, функцій, а також методичного забезпечення процесу формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій.

Загальні висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів та їх практичну значущість, вважаємо, що дисертація Чжан Вей «Формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти засобами цифрових технологій», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 015 – Професійна освіта Галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка) є актуальним, самостійним завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.19) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановами Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор, Чжан Вей, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Ваш

Людмила ВАСИЛЕНКО

Ректор

Підпис *Василенко*
Начальник відділу кадрів Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Анатолій СОЛОНЕНКО

14.01.2022р